

MEER
ITALIAANSE
TOESTANDEN

Versie 1.0

Copyright © 2016 by Stef Smulders

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur, met uitzondering van korte citaten in recensies en voor bepaalde andere niet-commerciële doeleinden, zoals toegestaan door de auteurswet. *No part of this publication may be reproduced, distributed or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the author, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law.*

Stef Smulders
Frazione Spagna 9
27047 Montecalvo Versiggia (PV), Italië
www.duepadroni.it

Typografie: ©2013 BookDesignTemplates.com
Omslagontwerp: Henno Drop, Identity Design, Rotterdam
Omslagfoto: Stef Smulders

Méér Italiaanse Toestanden/Stef Smulders.
ISBN xxx-xx-xxxx-xxx-x

MEER ITALIAANSE TOESTANDEN

HET DAGELIJKS LEVEN IN ITALIË

Stef Smulders

Uitgeverij Van Dorp
XXXXX

*Voor Nico en Joia
'per tutti i bei ricordi'*

First of all, let's get one thing straight. Your Italy and our Italia are not the same thing. Italy is a soft drug peddled in predictable packages, such as hills in the sunset, olive groves, lemon trees, white wine, and raven-haired girls. Italia, on the other hand, is a maze.

It's alluring, but complicated.

La Bella Figura – Beppe Severgnini

Wat vooraf ging

In 2008 kochten mijn man en ik ons droomhuis in Italië en openden een jaar later onze *bed-and-breakfast* onder de naam 'Villa I Due Padroni', de 'Villa van de Twee Baasjes'. Een naam die geïnspireerd is op de harige huisgenoot die met ons meekwam naar Italië, onze hond Saar. Over onze avonturen voorafgaand aan de koop van het huis en over de verbouwing ervan, schreef ik het boek 'Italiaanse Toestanden - Leven en overleven in Italië' dat begin 2014 verscheen. In een zestigtal korte verhalen deed ik onder andere verslag van ons verblijf van een half jaar in de provinciehoofdstad Pavia, waar we bevriend raakten met onze 'huisbaas' Giorgio, met wie we verschillende avonturen beleefden. Ik beleefde allerlei merkwaardige avonturen aan de universiteit, waar mijn 'carrière' heel anders verliep dan vooraf gedacht. We werden ingehaald door onze stiekeme 'Ik Vertrek'-fantasieën en vonden al na twee maanden ons droomhuis in de heuvels van de Oltrepò. We besloten te gaan emigreren, verkochten ons huis in Nederland en verhuisden. Een sprong in het diepe! De hoofdpersoon van het boek is aannemer Torti, die de klus van de verbouwing van onze nieuwe villa uiteindelijk toch klaarde, ondanks vele strubbelingen en problemen die ons soms tot wanhoop brachten. In onze nieuwe woonomgeving maakten we kennis met een aantal buurtgenoten, zoals Nando en Leda van het lokale restaurant Bagarellum, waar we zulke smakelijke en oer-Italiaanse gerechten aten dat we bedachten dat we hier kookcursussen voor onze gasten moesten gaan geven. Nico werd lid van een plaatselijk parochiekoor en zo maakten we kennis met het kerkelijke leven in Italië, met processies en al. Dan waren er de te verwachten bureaucratische, maar vaak ook lachwekken-

de horreurs bij het openen van een bankrekening, het invoeren van onze auto, de vergunning voor de verbouwingen, het verkrijgen van een fiscaal nummer, de inschrijving bij het Italiaanse ziekenfonds, en dergelijke. We maakten kennis met het reilen en zeilen van de Italiaanse gezondheidszorg en met onze vrolijke en scherpzinnige huisarts Dezza. En hoewel we al ruim voor ons vertrek flink op de Italiaanse taal gestudeerd hadden, leerden we al snel veel bij en maakten kennis met begrippen en uitspraken als *non ci sono problemi* (geen probleem), *persone di fiducia* (personen die je kunt vertrouwen), *tutto a norma* (alles voldoet aan de regels), *persone serie* (mensen waar je op kunt bouwen) enzovoort. Begrippen die in de praktijk vaak in hun tegendeel verkeerden ...

Gestimuleerd door de enthousiaste lezersreacties (zie de bloemlezing achter in dit boek), besloot ik een tweede deel te schrijven. We beleven hier genoeg avonturen om een nieuw boek mee te vullen: van malafide dierenartsen tot geslepen grootgrondbezitters, er trok de afgelopen jaren weer een hele parade aan Italiaanse toestanden aan ons voorbij. In de verhalen die ik over hen schreef, ligt de nadruk altijd op het verschil tussen de Italiaanse kijk op de dingen en onze Nederlandse manier van aanpak. De verschillen in cultuur zijn altijd weer verbazend, voor ons niet zelden onbegrijpelijk en leiden vaak tot ergernis en wanhoop. Maar meestal zit er ook wel een (tragi-)komische kant aan de gebeurtenissen en die heb ik in de verhalen naar voren proberen te halen. Italiaanse toestanden, je kan er maar beter om lachen! Veel leesplezier.

Prima visita

Ik zie twee vuilgele rubberen handschoenen op een van de stoeltjes in de wachtruimte liggen. Dat voorspelt niet veel goeds. Hoe hygiënisch werkt men in Italiaanse ziekenhuizen eigenlijk? Uit de zich in mijn geheugen bevindende verzameling rampverhalen over de gezondheidszorg in Italië duikt spontaan de affaire van het ziekenhuis in Rome op. Daar had men jaren geleden per ongeluk een paar aansluitingen in de kelder verwisseld waarna de bedden van een hele afdeling intensive care opeens ‘vriekwamen’. Ook schieten mij de waarschuwingen van een paar van onze Italiaanse kennissen te binnen: „Zit je bij de *ASL*? Die laten je gewoon doodgaan hoor!” De *ASL*, de *Azienda Sanitaria Locale*, is het Italiaanse ziekenfonds, vooral bekend van bureaucratie en inefficiëntie. En sterfgevallen dus, volgens de ons verschrikt toesprekende *local experts*. Maar ik laat me niet zo gauw intimideren door die bange en door gezondheid geobsedeerde zuiderlingen. Een spatje regen, een zuchtje wind, een beetje kou en deze hypochonders denken dat ze al met een been in het graf staan. Italianen denken vanaf hun geboorte aan niets anders dan doodgaan.

Maar nu zit ik hier toch maar, zie die tuinhandschoenen, ontworpen voor het diepere spitwerk, en piep een klein beetje anders. Het is een *prima visita*, een eerste consult bij de uroloog voor een typisch oudemannenkwaaltje: plasproblemen. Het ziekenhuis ziet er al niet erg bemoedigend uit: de gebruikelijke oude en slecht onderhouden zooi die je in alle Italiaanse overheidsgebouwen aantreft. Gammele, steevast olijfgroen geverfde deuren, afgekloven tafels en stoelen, rammelende vensters met afgebladderde, roestige, ijzeren kozijnen en her en der met tape beplakte barsten in de ruiten en verder nauwe-

lijks voorzieningen. Een flesje water zou toch wel handig zijn met deze hitte (midzomer 33° buiten, 37° binnen) maar de hypermoderne automaat die het levensreddende vocht zou moeten verstrekken, is leeg. Niet bijgevuld. En de overheid maar benadrukken dat het met deze hitte zo belangrijk is om te blijven drinken.

Ik ben veel te vroeg want bij een eerste bezoek weet je nooit hoeveel tijd het allemaal kost en je wilt er wel zeker van zijn dat je op tijd bent. Eerst moet je langs het *CUP*, het *Centro Unico di Prenotazione*, om je ticket, de eigen bijdrage te betalen. Het begrip *unico* zie je wel vaker bij officiële zaken opduiken en betekent dat er vroeger verschillende centra (meervoud!) zijn geweest maar dat de overheid de bureaucratie een fatale slag heeft toegebracht door die centra samen te brengen. Zou het? Het wachten voor de loketten van het *CUP* kan afhankelijk van seizoen, dag van de week en uur van de dag nog steeds aardig wat tijd vergen. Ook de zaal van het *CUP* van het *Ospedale di Voghera* is op een massa gezondheidsbehoeften berekend. Er zijn wel zeven loketten (op dit uur nog met door luxaflex geblindeerde raampjes) en lange rijen met stoelen. Ook is er een nummertjesmachine. Als ik om half acht binnenkom, is er nog niemand. Ik trek maar alvast een nummertje: 57. Hopelijk beginnen ze straks niet met 1. Uit de met informatie-A4tjes volgehangen loketwanden maak ik op dat de intake pas om acht uur begint. Gelukkig ligt er tegenover het ziekenhuis een café (wie had anders verwacht?) waar ik even een *caffè lungo* kan drinken. Jammer genoeg is dit een krantloos lokaal dus ben ik al snel weer terug in de wachtzaal. Inmiddels zit er een andere patiënt, op de achterste rij. Hij beantwoordt mijn groet niet. *Maleducato*, denk ik.

Nog een kwartiertje wachten. Geleidelijk druppelen er nog wat klanten binnen. Ze trekken allemaal hun nummertje. Ik ben

dus zeker de eerste, of beter: ik ben de eerste twee want doordat ik te hard had getrokken, kreeg ik nummer 57 én 58 in handen. De ouwe chagrijn die na mij komt, zal dus nog een fractie langer moeten wachten, tot duidelijk is dat nummer 58 niet (meer) aanwezig is. Dat zal hem leren. De luxaflexen blijven nog omlaag maar ik zie achter een aantal raampjes wel wat handen die druk bezig zijn rollen met muntjes klaar te leggen. Wisselgeld. Hoeveel zal mijn ticket dit keer kosten? vraag ik me af. Maar wacht, daar gaat de eerste luxaflex omhoog. Erachter vandaan verschijnt een niet onknappe jongeman die meteen „*Il primo!*” roept. Fout natuurlijk want hij moet een nummer roepen en dat ook op het digitale schermpje boven zijn loket laten verschijnen. Mijn oude concurrent staat met een voor een hulpbehoevende patiënt verbazingwekkende snelheid op en is al bij het loket voor ik nog maar naar adem heb kunnen hap-pen. Maar nu maak ik ook aanstalten om naar het loket te gaan. De jongeman ziet de verwarring en roept gauw (in paniek?) „*Numero cinquantasette!*” een nummer dat tegelijkertijd ook onverbiddelijk in rode ledlichten boven zijn hoofd ver-schijnt. Ik steek mijn arm met mijn nummertje, het bewijsstuk, naar voren. De oude atleet begint tegen mij te mopperen. „Hoe kan het dat u een lager nummer heeft?” vraagt hij ongelovig, „Ik was hier als eerste.” „Nee, ik was er al om half acht,” ant-woord ik glimlachend. Boos kijkt de norse man mij aan. „Dus daarna bent u weer weggegaan!” zegt hij bestraffend. „Ja, ik ben even koffie gaan drinken,” zeg ik nonchalant. „Mooi is dat, dan kom ik in het vervolg al de avond ervoor om een nummer te trekken!” roept hij nu verontwaardigd uit en kijkt daarbij vragend naar de jonge lokettist. Die pakt echter mijn papieren en begint mijn gegevens in te voeren. De oude man druipt mopperend af. „Nummer 58” hoor ik vanuit een loket verderop dat kennelijk ook net is opengegaan. Hij vangt weer bot, denk

ik vals, maar als niemand zich meldt is de oude hork toch aan de beurt. Vanaf mijn plek hoor ik hem nog doorgaan met klagen tegen de andere lokettist.

„Alles oké, dat is dan 28,60 euro,” zegt de mooie loketjongen en geeft me mijn papieren terug. „De afdeling Urologie is op de eerste verdieping,” vervolgt hij. Shit, hij weet natuurlijk waarvoor ik kom, denk ik beteuterd. Privacy ho maar! En dit ondanks alle officiële regeltjes die de Italiaanse overheidsinstellingen uitreunen op alle documenten afdrucken. Zie ik daar een vluchtige glimlach om de mond van mijn lokettist? Prostaatkantje zal hij wel denken, besef ik en druiplig verslagen af. Mijn mopperaar was sneller klaar en is niet meer in de zaal te bekennen. Misschien zie ik hem zo weer bij urologie, denk ik nog, maar nee. In het wachtgedeelte bij de plasdokter is er wel een andere patiënt die mij vriendelijk groet. Lotgenoten? Gezamenlijk leed verbreedert. Ook hier moeten we wachten want het doktersconsult begint pas om half negen. Twee doktersassistentes lopen af en aan, openen kamers, rommelen daar wat, brengen en halen dossiers, sluiten kamers af en gaan weer weg. De een doet dit zuchtend en met serieuze blik, de ander slenterend en verveeld. Het lijkt erop dat de tweede zich telkens opmaakt om iets te gaan verrichten en dan ontdekt dat de ander dat al gedaan heeft. Overbodig personeel? Stille werkloosheid? Op een van de stoelen zie ik de handschoenen liggen.

De zuchtende zuster dribbelt weer de wachtruimte binnen, neemt de rubberen handschoenen weg en loopt ermee naar de kamer waar in grote letters *Dermatologia* op staat. „Hier vindt straks het onderzoek plaats,” roept ze naar de wachtenden bij urologie. Ons groepje heeft zich tot een man of vijf uitgebreid. Hebben die allemaal een afspraak om half negen? vraag ik me bezorgd af. Zo te zien is er maar één behandelruimte in voorbereiding. „De dokter komt zo,” hoor ik de assistente zeggen.

Ze verlaat de behandelkamer. Zonder handschoenen. Wij wachten. Bij een van de mannen gaat voortdurend zijn mobiele telefoon af. Drukbezet zeker. Hij kijkt ongeduldig om zich heen en begint wat tegen zijn vrouw te mopperen. Zijn been wipt zenuwachtig op en neer. Het is al over half negen. De man kan zijn onrust niet meer bedwingen en loopt naar de deur van de behandelkamer waar hij het informatieblaadje met de behandeluren omstandig bestudeert. Daarop staat alleen maar de informatie die hij allang in zijn hoofd geprent had. Behandeltijd maandag tot en met vrijdag van 8.30 uur tot 12 uur. De man kijkt er een tijdje streng naar alsof hij het begin van het consult op die manier kan afdwingen maar er verschijnt geen arts en de deur blijft dicht. De man gaat weer zitten.

Om kwart voor negen komt de serieuze zuster weer aanlopen en roept enigszins verwilderd: „De dokter is onderweg! Ik neem vast uw verwijsbriefjes in zodat de dokter meteen kan beginnen als hij arriveert.” Ons groepje is intussen uitgedijd tot zeven personen. De zuster verdwijnt met de stapel briefjes in de behandelkamer en blijft minutenlang weg. Ze komt tevoorschijn en loopt weer weg waarbij de deur deze keer openblijft. Ik zie een soort kamerscherm. Daarachter vermoed ik de tafel waarop de ‘prima visitatie’ ongetwijfeld plaats zal vinden. Ik slik. Na nog eens tien minuten verschijnt er een slordig gekapte en ongeschoren man in wapperende witte jas. Hij snelt zonder op of om te kijken tussen de wachtenden door naar de behandelkamer. Is dit de arts? We horen hem mopperen. Hij loopt de kamer weer uit en begint in de naastgelegen wachtruimte heftig te discussiëren met de slenterzuster. Die geeft geen krimp maar komt even later toch achter hem aangesjokt om hem te assisteren.

„Smoelderssss?” hoor ik haar even later roepen. Ik ben als eerste aan de ‘beurt’! De ongeduldige man kijkt me chagrijnig

aan terwijl ik langs hem heen flaneer. Nu loop ik nog soepel, denk ik bevreesd. De arts zit achter een pc verwoed te typen. Hij kijkt niet op of om, gromt wat en wijst naar de behandeltafel waar ik kennelijk gestrekt op moet plaatsnemen. Er volgen wat staccatovragen („*Età?* Leeftijd? *Allergie?* Allergieën? *Medicine?* Medicijnen?”). Zodra hij mijn antwoorden heeft ingetypt, staat de arts op, gebaart de invalassistenten naast mij plaats te nemen en gromt dat ik mijn broek naar beneden moet trekken. Hij voelt wat aan penis en ballen en commandeert me mijn knieën op te trekken. Hij trekt een handschoen aan. Ik kan niet goed zien of dat een van die gele uit de wachtruimte is. De zusster heeft een tube gepakt en knijpt er een vloeistof uit over de vingers van de arts. Voor ik het weet zit hij al met twee vingers in me, heeft hij even gedrukt en gewroet en hoppa is hij er al weer uit. Ik kan me weer aankleden. Ik sta even daarna weer achter zijn pc. Hij kijkt me nog steeds niet aan. De andere zusster komt binnen, excuses makend dat ze dringend ergens anders moest zijn. De andere gaat weg. „*Si accomodi!* Gaat u toch zitten!” zegt ze. Eindelijk menselijk contact.

Ten slotte overhandigt de medicus mij het geprinte resultaat van al zijn typewerk. Prostaat normaal, zie ik in een flits. Echografie van de urinewegen nodig. Ik pak het aan en zie warempeel een minzaam glimlachje op het gezicht van de ‘analist’ verschijnen. „Eerst naar de huisarts,” beveelt hij. „Bloed- en urineonderzoek.” „Maar dat is al gedaan,” reageer ik verbaasd en haal de analyse-resultaten te voorschijn. De miniglimlach is alweer van het gezicht van mijn uroloog afgegleden. „Resultaten van eerder onderzoek moet u aan het begin meteen laten zien!” zegt hij bars. „Ja, maar u heeft toch niks gevraagd,” aarzel ik timide en kijk de assistente beteuterd aan. „Resultaten moet u altijd eerst laten zien,” zegt ze maar met een vergevende blik. Als ik een dag later voor het bureau van Dezza verschijn

en hij mijn briefje leest, begint hij te lachen. „Ah, Maurizio,” zegt hij en trekt een veelbetekende blik. „Hoe was dat?” Ik maak duidelijk dat de visitatie nogal ruw was en nauwelijks 10 seconden duurde. „Ah, si. È un chirurgo,” antwoordt Dezza glimlachend en zijn ogen twinkelen weer eens. „Chirurgen zijn nogal kort van stof en ruw van handelen.”

La fossa biologica

We keken altijd met een schuin oog naar de putdeksel achter ons huis en liepen er dan snel voorbij. Niet naar kijken en niet aan denken, dat was onze struisvogelstrategie, alsof we zo de ramp die we vreesden zouden kunnen voorkomen. Af en toe roken we wel dat de put begon te stinken en leefden we even echt in angst en vrees, maar tot onze opluchting verdween de stank na een poosje altijd weer. Zo gingen jaren voorbij totdat

...

„Hé, hallo! We hebben een probleem in de badkamer, alles loopt onder water!” riep een van onze gasten opeens. We renden naar beneden en zagen dat er een grote plas water vanuit de badkamer stroomde, die zich gestaag uitbreidde richting slaapkamer. Snel handelen was geboden, maar wat te doen, waar kwam het water (was het wel water? het rook vreemd) vandaan? Plas, plas, plas, ik stapte heel dapper de plaats van het onheil binnen. Het bad, zag ik, dat leek verstopt. Gauw met de ontstopper aan de slag. Er kwam een hele prop haar tevoorschijn en het bad liep nu langzaam leeg, maar ook op de vloer bleef het water stromen. Kwam het onder uit de voegen? Of toch bij de toiletpot vandaan, want daar spoelde het ook niet goed door. Maar om daar nu met je blote handen in te gaan wroeten. Eerst maar flink dweilen, om beter te kunnen zien waar de bron zat. Nadat we de vloer enigszins droog gekregen hadden, bleek het water inderdaad onderuit de toiletpot te komen, die vrij los en slecht gekit op de tegelvloer stond. Toen het water uit de pot eenmaal gezakt was, stopte de z(str)ondvloed. De tank, de tank, giste het in ons hoofd, die verdomde septische tank is nu toch echt volgelopen! Onze ergste 'Ik Vertrek'-nachtmerrie was waarheid geworden.

Hoe kregen we die tank weer leeg? De vorige eigenaar van ons huis beweerde destijds, bij de verkoop van het huis, dat de *fossa biologica* in verbinding stond met de riolering en dus niet zou kunnen overlopen. Had hij ons een stinksprookje verteld? De afwatering van de keuken van het benedenappartement liep ook weg in een put en daarin zat een pomp, beweerde de dezelfde verkoper destijds, een pomp die het afvalwater naar de riolering loosde. Maar toen de deksel later van de put ging, bleek de pomp er niet te zijn. Misschien was de septische tank dus ook wel gewoon volgelopen? Of zat er in de afvoerleiding van de badkamer naar de tank een verstopping? Je weet nooit zeker of gasten niet allerlei ongerechtigheden door het toilet spoelen. We moesten de afvoer doorsteken met een springveer. Maar die hadden we 'natuurlijk' niet! Je moest de goden niet verzoeken door dat soort spullen in huis te halen, dan bracht je ze alleen maar op een idee. Weer zo'n struisvogelstrategie.

Ondertussen zag het ernaar uit dat de huidige gasten voorlopig geen gebruik zouden kunnen maken van de badkamer. Als we de afvoer niet open zouden krijgen, of als het probleem elders zat, dan ging het oplossen van het probleem zeker een dag duren. Want uiteraard was het zondag, dankuwel dr. Murphy. Gelukkig hadden we het vakantieappartement van onze Engelse vriend David achter de hand, waar deze week (wat een geluk!) geen gasten waren. We verontschuldigde ons in alle toonaarden en boden onze gasten het alternatief aan. Maar men nam het gebeurde gelukkig sportief op en besloot het verloop van het stinkzaakje af te wachten. „Wij gaan nooit ergens weg zonder dat we iets vernield hebben,” verklaarden ze lachend. „We mogen daarom ook nergens nog terugkomen.” Met dank.

We leenden een veer bij een kennis en gingen aan het visen. De putdeksel hadden we inmiddels losgekregen en hoewel de tank niet helemaal vol stond, was het niveau wel tot boven de afvoer vanuit de badkamer gestegen. Het bad en het toilet konden hun afvalwater (met inhoud) dus niet meer kwijt. De veer kwam uit de afvoer tevoorschijn en duwde daar wel wat proppen papier uit maar van een echte verstopping was geen sprake. De septische tank moest leeg, dat was de enige oplossing. Maar hoe deed je dat? Het boek 'Stront ruimen voor dummies' was bij de plaatselijke bibliotheek al tijden uitgeleend en we wisten van toeten noch blazen. „Maar we zijn toch verzekerd?” riep iemand opeens. Verdorie ja, dat was waar ook. Heel duur verzekerd zelfs, bij *Generali Assicurazioni* en als ons geheugen ons niet bedroog, maakte assistentie bij noodgevallen in en om het huis ook deel uit van het pretpakket. We gingen zoeken in de polis. En ja hoor, je kon 24/7 een loodgieter bellen om assistentie, '*Assistenza Emergenza*' heette dat, op het daarvoor bedoelde telefoonnummer: „*Basta una semplice telefonata!*” riep de polis vrolijk. „Een eenvoudig telefoontje volstaat!” Maar een telefoonnummer was nergens te vinden. We spelden de hele, lange, kleinletterige polis een paar keer, maar vonden het bedoelde nummer niet. Ook de website bood geen uitkomst en de telefonische assistentie was, natuurlijk, alleen op *giorni lavorativi*, werkdagen, te bereiken. Arghhhh!

Gelukkig kenden we een *idraulico di fiducia*, een loodgieter die te vertrouwen was en die altijd bereid was ons uit de nood te helpen bij lekkende kranen en ander ongemak. Zijn telefoonnummer hadden we wel en gelukkig was het een mobiel nummer want anders hadden we hem niet kunnen bereiken. Hij bleek namelijk op vakantie te zijn. Maar hij was niet voor niets *di fiducia* en kon ons helpen met een nummer van een

collega die ook op zondag wel wilde langskomen. En dat klopte, zoals bleek toen we die loodgieter belden. Over een uurtje zou hij er zijn. Ik ging even het zwembad in om van de verhitte avonturen bij te komen. Nog voor het uur om was, zag ik een grote tankwagen boven over de weg voorbij rijden. Even dacht ik ... maar nee, de loodgieter kwam natuurlijk eerst kijken wat er aan de hand was voordat hij groot materieel zou laten aanrukken. Het was zondag tenslotte. Leegpompen zou op zijn vroegst morgen kunnen, als er al geen wachttijd was. Gelukkig hadden we het appartement van David nog steeds achter de hand.

Niet veel later hoorde ik toch echt een vrachtwagen de oprit oprijden. De pompwagen met een grote tank achterop! Niet te geloven, de loodgieter was meteen maar met de *autospurgo* gekomen om de tank leeg te zuigen. En de twee mannen die uit de wagen stapten, lieten er geen gras over groeien. Binnen een halfuur was de septische tank leeg. Onderin bleek zich in de loop der tijd wat onverteerbare troep te hebben verzameld, die de wel degelijk bestaande afvoer naar het riool blokkeerde. Om dit te voorkomen was het verstandig om de tank uit voorzorg om de paar jaar te laten leegpompen. We zouden onze struisvogelstrategie moeten laten varen. Probleem opgelost! Niemand hoefde te verhuizen en wij waren opgelucht. Onze gasten bleken niet schuldig aan vernielzucht en mochten gerust nog eens terugkomen, wat ze twee jaar later deden.

Een paar dagen(!) voor hun hernieuwde komst kwam er een melding van de gasten van die week: het toilet liep niet goed door. We gingen kijken en dachten meteen 'het zal toch niet?' De deksel ging van de put en ja hoor, hij zat weer aardig vol. De tankwagen moest er weer aan te pas komen. Ergens moest er toch een obscuur verband bestaan tussen die 'vernielzuchtige' gasten en de tank, het kon niet anders.

Non mi entra

En daar stond Giorgio verdorie opeens vooraan, bij de filosoof van wie we zojuist een lange en ingewikkelde lezing hadden bijgewoond. We waren net de zaal uitgekomen, met tuitende oren en een pijnlijk hoofd van de Italiaanse volzinnen die we het afgelopen uur hadden moeten aanhoren en we hadden onze vriend even uit het zicht verloren. Maar daar stond hij dus, bij de geleerde zelf. Ik zag dat Giorgio hem een boek liet signeren. En nee hè, daar ging hij ook nog met de man op de foto! Giorgio, grote schurk! Giorgio was de eigenaar van het appartement in Pavia waar we in 2007 zes maanden gewoond hadden, voordat we ons droomhuis in de Oltrepò ontdekten. We hadden in dat halfjaar regelmatig contact en er ontstond een vriendschap die ook na onze verhuizing naar het huis in de Oltrepò voortduurde.

We waren in Pavia op uitnodiging van onze Italiaanse vriend in het kader van het jaarlijkse *Festival dei Sapori*. Giorgio had ons gebeld met de vraag of we zin hadden mee te gaan en we hadden het in eerste instantie weer eens verkeerd begrepen: een *Festival dei Sapori*? Dat klonk goed: een eet- en drankfestival! „No, no,” zei Giorgio, „sapéri, non sapóri.” Het was geen smaak- maar een kennisfestival. „O,” reageerden wij daarop, iets teleurgestelder klinkend dan de bedoeling was. We voelden ons in het gezelschap van onze oerbeleefde Italiaanse vriend al gauw een stel *maleducati*, onopgevoede, botte Hollanders. Maar ja, onze intellectuele honger was nu eenmaal minder groot dan onze eetlust en drankzucht. Een *Festival dei Sapori*, wat moesten we ons daarbij voorstellen? „Wij weten alles al,” zeiden we tegen Giorgio, om er onderuit te komen, want dat beweerde hijzelf immers ook altijd over ons. Wij wis-

ten meer van Pavia en omstreken dan de inheemse bewoners, zei hij vaak. Maar helaas, bij dit festival ging het niet over toeristische maar over wetenschappelijk-filosofische kennis. We hadden geen geschikte smoes meer en moesten er aan geloven, aan die *saperi*.

Op de bewuste festivaldag ontmoetten we Giorgio in Pavia. We hadden voor de zekerheid ook kaartjes gekocht voor een concert van een plaatselijk koor dat we in het festivalprogramma ontdekt hadden. Dan lag er tenminste iets echt leuks in het verschiet. Want verder bestond het kennisfestival vooral uit lezingen, heel erg geleerde lezingen, in het Italiaans. Niet echt iets voor ons, dus de keuze van dat onderdeel lieten we graag aan de intellectueel in het gezelschap over. Het bleek dat Giorgio al een vastomlijnd plan had: we moesten naar die en die lezing want er sprak een heel beroemde filosoof-schrijver. Wij hadden nog nooit van de beste man gehoord, maar sloten ons gedwee bij Giorgio aan. We zouden wel zien of het iets was. Desnoods zouden we wel even een diep-filosofisch dutje doen.

De zaal waar de lezing zou plaatsvinden, bleek al aardig vol toen wij arriveerden en alleen op de voorste rij waren nog plaatsen vrij. Verplicht wakker blijven dus! De spreker zag er gedistingeerd uit en voor een filosoof leek hij nog niet eens zó wereldvreemd. Er gloorde hoop! Misschien werd het toch nog interessant, zelfs voor onze ongeoefende buitenlandse oortjes. Na een korte inleiding stak de geleerde van wal, met lange grammaticale slagen. De *condizionali*, *passati remoti* en *congiuntivi* vlogen ons om de oren. Hoe ik ook mijn best deed om bij de les te blijven, het bleek onmogelijk om het betoog goed te volgen. Het was te ingewikkeld. Toen ik even schuin opzij keek, zag ik dat Giorgio wat verveeld door een tweedehands boekje bladerde. Dat werkje, over de Italiaanse zanger Giorgio Gaber,

had hij net in de stad bij een boekenstalletje gekocht. Naar de spreker luisterde Giorgio duidelijk niet meer, maar ook het boekje over Gaber leek niet zijn volle aandacht te hebben, hoewel dat toch zijn favoriete zanger was. Naast Giorgio zat een jonge vrouw, gekleed in korte rok en met opengewerkte modieuze hakjes aan haar voeten. Haar linkerbeen had ze over haar rechter geslagen en dat wiegde ze langzaam heen en weer. Was zij ook verveeld of juist in trance?

Het uur van de lezing trok tergend langzaam voorbij. Aan het eind stelden een paar *would-be* filosofen uit het publiek nog wat onbegrijpelijke vragen, waarop lange, heel erg lange antwoorden volgden. Het leek wel of de lezing opnieuw begon. Maar eindelijk was het dan toch afgelopen en verliet het veelkoppige publiek druk pratend en gesticulerend (dit is Italië) de zaal. Wij zwegen bedrukt, niet wetend wat te zeggen als Giorgio zou vragen hoe we het vonden. Hoe vonden we dan zo snel een beleefd antwoord? Maar in het gedrang raakten we onze vriend opeens kwijt en zagen pas na een tijdje dat hij geïnteresseerd met de filosoof stond te praten. Toen hij zich weer bij ons gevoegd had, verklaarde hij dat zijn vriendin een fan van de schrijver was en dat hij met het boek goede sier zou gaan maken. Aha! Daarom wilde Giorgio per se naar deze lezing! Een gesigneerd exemplaar van een boek van haar held, daarmee kon hij natuurlijk wel bij zijn geliefde aankomen. En óók nog een foto als bewijs dat hij het boek echt zelf door de geleerde had laten signeren. Je wist het immers maar nooit met die Italiaanse charmeurs: voor *la bella figura*, het goed voor de dag komen, hebben ze alles over, zelfs een beetje bedrog.

Terwijl we naar het *Collegio Ghislieri* liepen, waar het koorconcert plaats zou vinden, bekende Giorgio mij dat hij tijdens de hele lezing naar de voeten van zijn buurvrouw had gekeken. Die waren namelijk zó mooi. Hij was dol op vrouwenvoeten,

vertelde hij en of ik dat gek vond, wilde hij weten. „Nee Giorgio, als jij het niet gek vindt, vind ik het ook niet gek,” antwoordde ik diplomatiek. „Misschien moet je een voettransplantatie regelen, tussen je vriendin en die vrouw,” opperde ik zelfs vrolijk. Maar nee, dat zou niet helpen, reageerde mijn *amico* een beetje bedrukt, want hij hield van álle vrouwenvoeten. Of ik dát dan niet gek vond, vroeg hij nu. „Nee, ook dat vind ik niet gek, Giorgio. Wel heel on'handig'!”

Het concert was niet aan Giorgio besteed. „*Non mi entra,*” zei hij na afloop tegen ons, „het komt niet bij me binnen.” De liedjes van Gaber, daar had hij meer mee. Maar op klassieke muziek kwamen wel veel vrouwenvoeten af, had hij gezien, dus hij had zich alweer niet verveeld. Een *Festival dei Saponi*, vroegen we ons naderhand af, een smaakfestival, zou dat misschien ook iets zijn voor onze Italiaanse voetenfetisjist?

Fare le spese

Was hij het nou of niet? Het bejaarde mannetje dat op de parkeerplaats van de supermarkt stond, dacht ik te herkennen maar toen hij mij even aankeek terwijl ik langsliep, groette hij niet. Dat betekende nog niets want ik kende hem - als hij het was - als een erg verlegen persoon die ik nog nooit meer had horen zeggen dan een half gemompeld „*Buongiorno*." Terwijl ik in deze gedachten verdiept verder liep, hoorde ik iemand roepen: „Stef!" Ik keek verrast op en zag Roberto, zittend achter het stuur van zijn Jeep met het bestuurdersportier open. Dus toch!

De oude man, die ik wel degelijk goed herkend had, was de schoonvader van Roberto en kennelijk met hem meegereden naar de supermarkt. Ik had hem meermalen ontmoet in het restaurant van Roberto en zijn vrouw Antonica. *Locanda Amici Miei* was in korte tijd ons huisrestaurant geworden en niet alleen omdat het zo lekker dicht bij onze *bed-and-breakfast* lag. Nee, het waren de fantastisch lekkere gerechten die echtgenote en kokkin Antonica daar uit het onvoorstelbaar kleine keukentje wist te toveren die ons steeds vaker terug deden keren. We genoten minstens eens per twee weken van de *frittata's*, de *quiches*, de *orechietti abruzzesi*, *lasagna vegetariana*, *tagliata con ginepro* of de *saltimbocca* van kokkin Antonica. Ook onder onze gasten was *Amici Miei* favoriet. Roberto selecteerde de lokale wijnen die goed bij de gerechten pasten en deze namen we uiteraard graag tot ons. Als we er op een doordeweekse avond aten, waren we meestal de enige gasten en raakten we als vanzelf met Roberto en Antonica in gesprek. Geleidelijk aan ontstond er een zekere vertrouwelijkheid en werden zij zo meer dan alleen onze gastheren van die avonden dat we er

aten. Na afloop van het diner schonk Roberto altijd een *grappa* uit zijn eikenhouten vaatje, zijn trots: hij gooide er van boven een eenvoudige, blanke en scherp smakende jonge *grappa* in, die dan na een weekje rijpen goudgeel en fluweelzacht uit het kraantje aan de voorkant in onze smachtende borrelglasjes druppelde. „Lekker?” vroeg hij dan, alsof hij het antwoord niet al wist. Hij schonk nog eens bij. Roberto leerde van ons wat Nederlandse woorden zoals 'jeneverbes', 'kaas' en 'lekker', wat van pas kwam wanneer onze gasten (op ons aanraden) bij hen kwamen dineren. Het toeval wilde dat ze vlak bij ons woonden, boven aan de heuvel, vlak bij de kerk. Na verloop van tijd kwamen we dan ook af en toe bij elkaar over de vloer voor een praatje, een advies en dergelijke.

Als we bij het restaurant arriveerden, zat de vader van Antonica vaak buiten op het kleine terras naast het restaurant, bladerend in een Italiaanse *Story of Privé*. Als hij ons zag, knikte hij meestal alleen maar, vriendelijk maar verlegen. Als het te slecht weer was, nam hij op een stoel in de hoek van het piepkleine keukentje van het restaurant plaats. Ook met zijn dochter en Roberto hoorden we hem nooit een woord wisselen. In de eetkamer (een zaal kon je de kleine ruimte met vier tafels niet noemen) kwam hij nooit, zelfs niet als we er samen met Roberto en Antonica aten en zij hem aan tafel vroegen. „Hij voelt zich niet op zijn gemak als hij met anderen samen moet eten,” verklaarde Antonica, die met haar blik liet blijken dat ze het ook niet echt begreep.

De vader van Antonica verbleef al maanden bij haar thuis vanwege een behandeling in het ziekenhuis van Pavia, een therapie die de gezondheidszorg op Sardinië, waar hij eigenlijk woonde, kennelijk niet kon leveren. Hoewel de wachttijd tussen de behandelingen lang was, liet Antonica hem in zijn toestand liever niet op Sardinië achter. Ook daar was hij erg op

zichzelf en zou niet snel om hulp vragen als dat nodig was. Dan maar liever in haar eigen huis, zodat ze een oogje op hem kon houden. Af en toe ging hij een tijdje naar haar zus, die dichtbij woonde, om de last van de zorg wat te verminderen, maar zij leek minder inschikkelijk dan Antonica want hij was er bijna altijd als we *Amici Miei* bezochten.

„Antonica is in de supermarkt,” verklaarde Roberto, terwijl hij wat sigarettenrook uitblies. „Ik houd niet van die grote winkels, dus ik blijf altijd buiten.” Wanneer het de echt grote supermarkten als de *Iper*, *Esselunga* of *Bennet* betrof, dan begreep ik Roberto wel. Daar ga ik ook alleen onder dwang naar binnen: het is er een onafzienbare kermis van levensmiddelen en door elkaar lopende klanten met luidruchtige ‘achtergrond’muziek en een benauwde atmosfeer. Het zweet breekt mij er altijd na tien minuten uit. Ik moet hier weg, schreeuwt een paniekstem dan in mijn hoofd. Nee, ik ga veel liever naar de kleinere zaken, zoals die van de *Gulliver*, *Basko*, *LD*, *IN’s* of zelfs de *Lidl*. Daar is het overzichtelijk en meestal heel rustig, veel stiller dan ik in Nederland ooit heb meegemaakt. Soms ben ik er de enige klant en moet ik bij de kassa wel wachten, maar niet omdat er andere klanten voor mij staan, maar omdat de caissière bij gebrek aan klandizie even is weggelopen. „*Arrivo!*” hoor ik dan van achter uit de zaak roepen. Zo boodschappen doen, zonder karretjes die de jouwe trachten te rammen of mensen die de gangen blokkeren is een feestje!

En de *IN’s*, op de parkeerplaats waarvan we nu stonden, was zo’n heerlijke zaak. En goedkoop bovendien. Hier kwam ik graag en ik begreep Roberto’s bezwaar dus niet zo goed. Maar ieder zijn meug. „Antonica haalt hier altijd keukenpapier,” verklaarde Roberto. „Daarvan gebruik je bergen in een restaurant en hier is het het goedkoopst.” Ik haal er zelf bijna alles, behalve groente, fruit en vlees, want de andere supermarkten zijn

daarin beter gesorteerd. „Kom straks even langs,” zei Roberto. „Dan drinken we even een glaasje.” Ach ja, het liep al tegen het middaguur dus dat moet kunnen, vindt men hier te lande. Het restaurant lag ook gunstig op de weg naar huis, dus waarom niet? Je bent niet voor niets in een wijng gebied gaan wonen, toch? Bovendien maakte Roberto er een sport van om de beste lokale wijn op te sporen en in zijn restaurant te schenken. Dit glaasje kon ik daarom gerust onder het hoofdje ‘wijnproeven’ boeken.

Een halfuurtje later meerde ik met mijn oude rode Fiat Punto bij het restaurant aan. Ik zette de auto op de handrem en liet de motor draaien, want ik zou immers zo weer weggrijden. Een glaasje wijn wegwerken, daar is niet veel tijd voor nodig. Ook had ik melk, yoghurt en vleeswaren gekocht die ik niet te lang in de hete auto wilde laten. Mijn auto stond namelijk vol in de hete zomerzon. Ik liep naar de ingang en knikte naar de zwijgzame vader, die weer op het terras had plaatsgenomen, en stapte het etablissement binnen. „Ha, daar ben je,” zei Roberto. Hij stond achter de toonbank en pakte meteen twee glazen en haalde een volle fles witte wijn uit de koelkast. „Dit is een *riesling* van Massimiliano Rossi, daar hebben jullie hier wel eens een rode wijn van gedronken,” zei hij terwijl hij de fles ontkurkte.

Het viel me weer op dat de Italianen het Duitse woord *riesling* vreemd uitspreken: met het letterbeeld van een ‘i’ en een ‘e’ achterelkaar gaan ze anders om dan de Germanen. Ze spreken twee opeenvolgende klinkers altijd apart uit en niet als één klank: ‘Paolo’ is ‘Pa-olo’ en als je het zo uitspreekt hoor je de ‘au’ ontstaan, die wij noorderlingen ook gebruiken maar schrijven als ‘au’, zoals in ‘Paula’ bijvoorbeeld. Dat geldt ook voor een woord als ‘euro’ dat als gevolg klinkt als ‘é-oero’ of iets dergelijks. Het is me ondanks deze achtergrondkennis en veel

oefening nog nooit gelukt om het woord uit te spreken zonder dat ik verbaasde blikken oogst: het „Wat bedoel je?” zie ik dan in de verbaasde ogen van mijn gesprekspartner verschijnen. Als hij dan eindelijk begrepen heeft dat ik de Europese munteenheid bedoel, laat hij het woord op een voor mij onnavolgbare manier klinken. Weer niet goed, denk ik dan gefrustreerd.

Het eerste glas hadden we inmiddels soldaat gemaakt. Lekker, vond ik, een fruitig wijntje met een besliste smaak van ... witte druiven. Roberto was intussen gebeld en had zijn mobiele telefoon aan zijn oor. Ik maakte een gebaar van 'bedankt, ik moet gaan' maar hij schudde van 'nee' en schonk bij. En even later nog eens en nog eens. 'Reesling, ré-èsling' probeerde ik in mijn hoofd in een poging om Roberto's uitspraak zo goed mogelijk te benaderen. Aan 'éoero' begon ik niet meer. Opeens hoorde ik Antonica schreeuwend uit de keuken komen. „Er komt allemaal rook uit de auto! Hij staat in brand!” Verdorie, de auto! Ik had hem met draaiende motor in de zon laten staan, maar de herinnering daaraan was al bijna helemaal in de alcohol dampen verneveld. Ik keek door het keukenraam naar buiten en zag inderdaad een grote rookpluim. Roberto rende voor mij uit naar buiten en trok de motorkap open. Gelukkig, geen vlammen. Ik zette de motor uit. „Hij moet uit zichzelf afkoelen, want als je er nu water bij gooit, scheurt het motorblok,” wist Roberto. „Je moet nog zeker een kwartier wachten voor je weg kan.”

Vervelend. Wat te doen? Gelukkig stond binnen de fles *riesling* nog op de toog en die was nu toch al open. Weggooien was zonde, dus we dronken hem maar leeg. Een halfuur later reed ik met stomend hoofd maar afgekoelde motor de slingerweg naar ons huis op. Echt herinneren hoe ik thuisgekomen ben, dat weet ik niet meer. Maar wel dat ik in Italië graag boodschappen doe!

Passaporti olandesi

Nee! Dat kon toch niet waar zijn? Na alle moeite en tegenslagen van vanochtend? Ik keek de juffrouw van het consulaat met een smekende blik aan. Tevergeefs. „Het spijt me,” zei ze, „de pasfoto’s zijn echt niet goed.” Daar zaten we dan. Vroeg opgestaan om op tijd bij het consulaat in Milaan te zijn en nu, twintig minuten voor ze gingen sluiten om de rest van de dag niet meer open te gaan, bleken onze pasfoto’s niet geschikt. Dat betekende geen nieuwe paspoorten en nog een keer terugkomen. De moed zakte me in mijn versleten schoenen. „Maar als jullie nu snel andere pasfoto’s laten maken, hier vlakbij, dan wacht ik wel tot jullie terug zijn. Moet je wel nu meteen gaan.” Er was nog hoop! Ik kon de consulaatbeambte wel zoenen en als het een leuke jongeman en geen jongedame geweest was, had ik het waarschijnlijk ook gedaan. Maar er was geen tijd te verliezen: op naar de hoffotograaf van het Nederlandse consulaat: *‘Je maintiendrai’* en *‘Luctor et emergo’!*

Over twee maanden waren er parlementsverkiezingen, niet in Italië maar in Nederland en we wilden kunnen stemmen. Hier in Italië hebben we alleen stemrecht op het laagste, gemeentelijke niveau en niet voor het parlement. Dat recht verkrijg je alleen als je je tot Italiaan laat naturaliseren. Op zich zou het ons wel wat lijken om ook deze nationaliteit te verwerven, maar de Nederlandse overheid houdt sinds een jaar of tien niet meer van ‘overlopers’. Twee nationaliteiten, dat is van twee walletjes eten en hoe kun je dan nog loyaal zijn? Alsof er geen vrij verkeer van mensen binnen de Europese gemeenschap bestaat. Alles kun je zonder problemen doen als je in een ander EU land gaat wonen, behalve stemmen. Jammer, maar dan blijven we voorlopig toch liever Nederlander en willen we van ons

stemrecht gebruik maken ook! Alleen is daar wel een geldig paspoort voor nodig en toen ik het mijne controleerde, zag ik dat dit al drie maanden verlopen was! *Ahi!* O jee! Ik kreeg het even benauwd want ik had al verhalen gehoord van emigranten die ten gevolge van het verlopen van hun paspoort opeens stateloos waren geworden! Het zal me toch niet gebeuren, dacht ik verschrikt, maar gelukkig bleek het (nog) geen probleem. Omdat het paspoort van Nico ook binnen afzienbare tijd zou verlopen, gingen we ze maar in een moeite door allebei vernieuwen. Zekerheid voor alles!

Waar moesten we ons eigenlijk melden voor een nieuw paspoort? We zochten het op en, wat een geluk, we hoefden niet helemaal naar de ambassade in Rome maar konden terecht bij het consulaat in Milaan. Dat was met een beetje goede planning in een dag te doen, als we ervoor zorgden dat we alle gewenste documenten en gegevens paraat hadden. Wat hadden we nodig voor een aanvraag voor verlenging? Pasfoto's in de eerste plaats. Goede pasfoto's wel te verstaan. Van de website van de ambassade kon je de richtlijnen downloaden. Het bleek een boekwerkje van vier(!) pagina's met tientallen aanwijzingen over hoe het wel en niet moest. Geen wijs uit te worden. Hopelijk zou er in Stradella of Broni, de grotere en beter voorziene stadjes die niet ver van ons huis afliggen, een professionele fotograaf te vinden zijn die wist hoe het moest. Ik ging met de handleiding naar Stradella om 'even' een fotograaf te zoeken. Bleek er in het centrum van deze 'stad die altijd leeft' (aldus de slogan van Stradella die je vanaf alle toegangswegen vrolijk tegemoet wappert) niet één fotograaf te vinden! Laat staan een pasfoto-expert.

Thuis raadpleegde ik de *Pagine Gialle*, de Italiaanse Gouden Gids. En inderdaad, er stond geen vermelding van een fotograaf in Stradella in. Hoe deden die Italianen dat? Hadden hun

paspoorten geen foto? Hun identiteitsbewijzen in ieder geval wel. Voldeed zo'n postzegeltje uit een fotoautomaat op het station soms al aan de (niet bestaande?) eisen? Ik wist wel dat hier op het gebied van officiële documenten niet zo'n vernieuwingsdrift heerste als in ons thuisland. Het land waaraan we zo loyaal zijn. Bij de gemeentelijke verkiezingen liet een hoogbejaarde dame mij een keer haar identiteitsbewijs zien: een versleten vod dat bijna uit elkaar viel van ellende. Afgegeven in 1947. Wat zag ze er op de pasfoto nog jong uit! Ja, toen, vlak na de oorlog, toen maakten ze nog echte pasfoto's, op hard karton dat de eeuwigheid met gemak trotseert. Toen waren fotografen nog echte mannen met echte lenzen!

Gelukkig vond ik een fotograaf in Broni. Toen ik het adres op de kaart opzocht, besepte ik dat ik er de laatste jaren bijna iedere dag langsgereden was. Ik kon mij de zaak zo voor de geest halen. Natuurlijk, daar zat een fotograaf! Ik ging erop af. Binnen zag het er rommelig maar ook professioneel uit, met overal moderne technische ontwikkelapparatuur. Als het hier niet ging lukken, waar dan wel? Ik toonde de fotograaf het Nederlandstalige document van de ambassade, dat gelukkig veel tekeningen bevatte. Ik legde zo goed mogelijk uit wat ik er verder van begreep. De vakman mompelde wat, schoof de handleiding opzij en liet me plaatsnemen op het spreekwoordelijke krukje. Het resultaat leek me redelijk. De prijs minder. Dure kiekjes! Een paar dagen later ging Nico naar hetzelfde adres voor zijn konterfeitsels: de man wist nu immers wat wij nodig hadden! Dacht ik.

Nadat we alle andere benodigdheden verzameld hadden, een gemeentelijk inschrijvingsbewijs, het ingevulde aanvraagformulier en dergelijke, alles in tweevoud, planden we de dag des oordeels, of liever de ochtend des oordeels want 's mid-dags is het consulaat altijd gesloten. Dat betekende vroeg ver-

trekken, want hoelang de rit naar Milaan zou duren wist je nooit zeker (ochtendspits?) en hoeveel tijd de metro/tramrit door de wereldstad zou vergen nog veel minder. Maar we kenden de route en wisten dat je het handigste bij de grote parkeergarage van San Donato aan de zuidoostkant van de stad kon gaan staan om daar de metro naar de binnenstad te nemen. Vanaf het centrum moesten we vervolgens weer naar een buitenwijk, want het consulaat lag niet centraal. Ondanks onze voorbereiding ging het al meteen mis: de parkeergarage was, hoewel megagroot, helemaal vol. Dat was de vorige keren dat we naar Milaan gingen bij lange na niet het geval geweest! Er stonden zes auto's voor de slagboom, die hardnekkig dicht bleef. De garage was natuurlijk net volgelopen met *pendolari*, forensen, en er zouden maar sporadisch auto's vertrekken. Na even te hebben gewacht, besloten we dat we het zo niet gingen redden en maakten rechtsomkeert. Gelukkig zaten we nog niet in een fuik! Het vinden van een andere parkeerplaats langs de weg bleek haast onmogelijk. Alle plekken waren bezet en er waren grote stukken waar je überhaupt niet mocht parkeren. Via een illegaal noodparcours, via de busbaan, bereikten we uiteindelijk een plekje waar je twee uur mocht staan. Het was half tien (Wat? Al half tien???) en we zetten onze schijf op 11. Je moest toch wat. Er stond namelijk een bordje dat beweerde dat je hier op dinsdag (vandaag) tot 11 uur helemaal niet mocht parkeren, want dan kwam de borstelwagen zijn reinigende werk verrichten. De parkeerplaats zag er brandschoon uit en er stonden ook andere auto's, dus dat verbod negeerden we maar. Via plantsoenen (vol zwerfafval) liepen we naar de metrohalte. Onderweg zagen we een borstelwagen langs schuiven, ongetwijfeld op weg naar de volle parkeerplaats ...

Bij het consulaat bleek de wachtkamer niet vol met honderden schreeuwende mensen (zoals ik in mijn visioen vooraf ge-

zien had), maar waren we meteen aan de beurt ... om dus te horen dat onze pasfoto's niet aan de voorwaarden voldeden! Vergelijking met een standaardpasfoto liet zien dat onze hoofden te groot waren! We vielen genadeloos als bollebozen door de mand. Maar we konden dus gelukkig bij een dichtbijgelegen pasfotospecialist terecht. „*Passaporto olandese!*” riep deze al meteen lachend toen hij ons verhit zag binnenstormen. Met het probleem van de foute pasfoto's hadden overduidelijk meer aanvragers te maken gehad en deze fotograaf deed er goede zaken mee! We hadden nog tien minuten, dan zou het consulaat sluiten. Gelukkig leverde de Italiaanse fotograaf snel en goed werk. Op de pasfoto mag je niet alleen geen groot hoofd hebben, je mag er ook niet op lachen (lachen mag dan wel van God, maar niet van de Staat), dus waren we er op afgebeeld als gevangenen. Lachen deden we pas toen bleek dat we op tijd bij het consulaat terug waren. Een lachen dat ons meteen verging toen we moesten afrekenen: 262 euro! Zonder verzendkosten.

Inmiddels is ons paspoort drie jaar oud en moeten we het over twee jaar alweer vernieuwen. Niet in Milaan want hoewel de dreigende opheffing van het consulaat van de baan is (hoera!), verzorgt men geen paspoortverlengingen meer (niet hoera). Paspoorten zijn inmiddels wel tien jaar geldig (hoera!) een wijziging die in september 2012 is ingevoerd: de maand van de verkiezingen waarvoor we onze paspoortverlenging hadden uitgevoerd (helemaal niet hoera).